

дозволить наростити надходження до бюджету, підвищити інвестиційну привабливість підприємств, знизити фінансові загрози.

Література:

1. Аналітична записка: Аналіз сучасного стану державного боргу та ключові напрями забезпечення боргової безпеки України URL: http://www.niss.gov.ua/public/File/2015_analit/derzh.

2. Аналітичний огляд стану державного боргу України та його вплив на фінансовий ринок України станом на 01.09.2015 року URL: http://rurik.com.ua/documents/research/REVIEW_debt.pdf

3. Государственные финансы: учеб. пос. / под ред. В. Федосова, С. Огородника, В. Суторминой. Киев: Лыбидь, 1991. 276 с.

4. Звіт про результати аналізу звітності щодо державного та гарантованого державою боргу. Рахункова палата. 2017. URL: http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16753206/Zvit_163_2017.pdf?subportal=m

5. Інформація Міністерства фінансів України щодо виконання Державного бюджету України за 2016 рік. URL: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/informaciya-ministerstva-finansiv-ukrayini-2702/>.

6. Щодо вдосконалення методології інтегрального оцінювання рівня економічної безпеки України. Аналітична записка. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1358/> (дата звернення 25.12.2017).

Василишин Віталій Анатолійович

ст. гр. Фзм-11, ТНЕУ

Науковий керівник – д.е.н., професор Кізіма Т.О.

ФІНАНСОВО-ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ БОРГОВОЇ ПОВЕДІНКИ ДОМОГОСПОДАРСТВ В УКРАЇНІ

Важливою складовою фінансової поведінки домогосподарств є боргова (кредитна) поведінка, під якою науковці розуміють діяльність членів домогосподарств, у процесі якої відбувається запозичення коштів на умовах терміновості, зворотності й платності [1, с. 94].

Насамперед зазначимо, що боргова поведінка українських домогосподарств характеризується суттєвою неоднорідністю: є індивіди, які охоче беруть гроші в борг для вирішення своїх поточних проблем. Такі громадяни позитивно ставляться до боргових зобов'язань, мають відносно високу схильність до ризику, прагнуть до швидкого покращення рівня свого добробуту. Інші, можливо, й хотіли б узяти кредит, однак побоюються, що не зможуть вчасно повернути його або ж вважають процентні ставки занадто високими. Проте є й такі, які принципово не беруть грошей в борг лише тому, що вважають, що мати борги – це

погано, а боргові зобов'язання вселяють відчуття економічної нестабільності та тривоги [2, с. 72].

Безперечно, кожна із перелічених вище груп має свої особливі мотиви запозичень або, навпаки, вагомі причини щодо небажання мати борги. Водночас кожна із зазначених груп має свої пріоритети або ж обмеження щодо максимально можливого розміру кредиту, величини відсоткових ставок та строків їхнього погашення. Відтак детальніше охарактеризуємо фінансово- психологічний портрет сучасного позичальника на основі аналітичного звіту «Закредитованість населення України 2016-2017» [3].

Так, згідно з даними регулярного дослідження ринку банківських послуг серед фізичних осіб, що здійснюється компанією GfK Ukraine, у 2016 році взяли позику в банках 8,8% дорослого населення України (віком старше 16 років). Фахівці розмаїтий спектр чинників, що впливають на високий рівень надмірної заборгованості населення в Україні об'єднали у такі основні групи:

- макроекономічні чинники (падіння реального індексу заробітної плати, коливання рівня безробіття тощо);

- вартість життя (зростання індексу споживчих цін і обмінного курсу зменшує купівельну спроможність населення, збільшуючи потребу в позиках);

- особисті несприятливі обставини, негативні випадки в житті тощо;

- загальне ставлення до погашення взятих боргів і підвищення рівня фінансової грамотності;

- минулі й поточні фінансові можливості сім'ї;

- низка чинників впливу з боку фінансових інституцій: недосконала стратегія запобігання ризику, зростання спектру пропонованих кредитних продуктів, конкуренція і добросовісна поведінка таких інституцій на фінансовому ринку, недостатнє регулювання цієї сфери з боку держави, підвищення ролі небанківських організацій на ринку кредитів, високий рівень затребуваності кредитних продуктів у суспільстві [3].

Як стверджують дослідники, головним джерелом отримання кредитів українцями традиційно були і продовжують залишатися банківські установи. Інші фінансові інституції є менш поширеними. Переважна частина позичальників сплачувала лише один кредит. ПриватБанк з великим відривом лідирує серед вітчизняних банків, у яких були відкриті кредити. Респонденти основними цілями одержуваних позик називали оплату щоденних витрат, придбання побутової техніки та електроніки.

За твердженням організаторів проведеного дослідження, кредити відкривалися переважно в гривні, і лише 1% позичальників відкрили кредити в іноземній валюті. Основною формою отримання кредиту було відкриття кредитної лінії, без вимоги застави. При цьому лівову частку кредитів населення отримало терміном до 3 років.

В аналізованому періоді середня сума кредиту становила 10746 гривень, а середня сума поточної заборгованості - в середньому 6000 гривень за кредит [3]. У переважній більшості випадків не було ніяких затримок у виплаті кредитів. Зазвичай кредит погашався відповідно до графіка, узгодженого з банківською установою.

У більшості випадків (65%) респонденти стверджували, що їхнього доходу було достатньо для погашення кредиту. Водночас, значна частина (40%) позичальників зауважили, що їм доводилося економити на додаткових витратах (наприклад, подорожі, розваги, подарунки, хобі, паливо, послуги салону краси, придбання нового одягу, взуття тощо).

Варто зазначити, що лише 35% опитаних респондентів вказали, що позичали гроші у приватних осіб. Більша частина з них була погашена упродовж останніх двох років, причому у цих ситуаціях переважали безвідсоткові позики у родичів, друзів, знайомих, роботодавця. Найчастіше респонденти стверджували, що позичали гроші у фізичних осіб (в основному, 1-2 рази на рік, в гривнях, на безвідсотковій основі) на суму від 250 до 2500 грн. Такого роду позики, за твердженням позичальників, використовувалися в основному для здійснення щоденних витрат, медичних цілей, погашення іншого кредиту, купівлі побутової техніки. Зазвичай погашення таких кредитів відбувалося без затримок, із середньомісячними виплатами до 1000 грн., більша частина позик становила менше 3000 грн. Принагідно зазначимо, що значна частина тих, хто позичав гроші у фізичних осіб (48%), стверджувала, що доходу сім'ї було достатньо, щоб погасити кредит, також 38% таких позичальників зауважили, що їм довелося заощаджувати на додаткових витрат (наприклад, подорожах, розвагах, купівлі подарунків, хобі тощо) [3].

Опитування продемонструвало, що люди віком 30-39 років більш схильні позичати більше, а самозайняті особи частіше використовують неофіційні кредити для покупки побутової техніки. Безробітні особи, що не шукають роботу, погашають вищі суми заборгованостей фізичним особам. Висока частка витрат в доходах більше характерна для північних областей: тут майже 21% респондентів витрачають більше, ніж заробляють, і 31% витрачають більше на 75% свого доходу [3].

Що стосується залежності рівня витрат від освіти, то необхідно відмітити, що найвища частка витрат в доходах є притаманною для респондентів, які отримали початкову освіту.

Насамкінець зазначимо, що упродовж останніх 2-х років більшість опитаних погашали в основному один кредит, серед яких лівова частка була відкрита в Приватбанку. Кредити відкривалися в основному без застави. У разі необхідності заставного майна для забезпечення кредитів насамперед використовувалися придбані товари, транспортні засоби,

нерухомість, товари довгострокового користування (за винятком тих, які придбали), золото/ювелірні вироби.

Таким чином, можемо констатувати, що процес формування боргової поведінки українських домогосподарств проходить доволі швидкими темпами: знаходячись у відповідному соціумі, в котрому досить поширеною є активна кредитна поведінка, особа теж долучається до неї, залучаючи членів з інших соціальних груп, завдяки чому в сучасних умовах спостерігаємо динамічне поширення кредитної поведінки в українському суспільстві.

Література:

1. Шаманська О. С. Сучасні мотиви та тенденції реалізації кредитної поведінки домогосподарствами в Україні. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія "Економіка"*. 2013. Вип. 22. С. 94-96.

2. Пиголенко І. В. Кредитна залежність – хвороба сучасного суспільства. *Вісник НТУУ "КПІ" Політологія. Соціологія. Право: Збірник наукових праць*. 2010. № 1 (5). С. 70-74.

3. Закредитованість населення України 2016-2017 : аналітичний звіт. URL: https://nabu.ua/images/tinymce/file/IFC_GfK_Over_ukr%20pdf.

Вороницька Єлизавета Олегівна

ст. гр. ФМ-11, ТНЕУ

Науковий керівник – к.е.н., доцент Савчук С.В.

ПРАКТИКА МОБІЛІЗАЦІЇ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ І ЗБОРІВ ДО МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Місцеве оподаткування є невід'ємним елементом та важливим інструментом функціонування та розвитку місцевого самоврядування, що значною мірою залежить від наявності фінансових ресурсів у розпорядженні органів місцевого самоврядування, необхідних для виконання покладених на них завдань. В умовах бюджетної децентралізації місцеві податки та збори повинні виступати ефективним джерелом для зміцнення ресурсного потенціалу місцевих бюджетів.

Як відомо, місцеві податки і збори – це платежі, які встановлюються місцевими органами влади і обов'язкові до сплати їх платниками на певній території. Тому важливим постає наявність ефективного механізму справляння місцевих податків і зборів, за рахунок яких формуються власні доходи місцевих бюджетів, і, в результаті, здійснюється фінансування бюджетних установ і організацій, повноважень органів місцевої державної